

Kunst die verder gaat dan een schilderij

Kunsthuis SYB in Beetsterzwaag bestaat tien jaar. Dat wordt vandaag gevierd met een symposium en feest. Een gesprek met Maartje Peters, coördinator van het kunsthuis, over het eigenzinnige karakter van de Friese kunstbroedplaats. Door Rianne Kramer.

Het is tegen het verkeerde been van Maartje Peters, de kritiek die ze soms krijgt dat de activiteiten van Kunsthuis SYB zo naar binnen gekeerd zijn en dat er niet 'gewoon' langlopende exposities te zien zijn. „Onze eerste doelstelling is inderdaad niet het publiek te *pleasen*, maar een broedplaats en inspirerende plek te zijn voor kunstenaars. Maar ik weet zeker dat wat wij hier doen de kunst en daarmee ook het publiek ten goede komt. Dat heeft zich al bezworen. Daarbij komt dat publiek van harte welkom is. De deur staat elk weekend wagenwijd open.”

Jaarlijks nemen 1000 á 1500 belangstellenden een kijkje bij de *artists in residence* in het gastatelier middenin de winkelstraat van Beetsterzwaag. Ze kunnen met eigen ogen zien hoe er aan een kunstproject gewerkt wordt. Zes weken werken én wonen er twee of meer kunstenaars tegelijkertijd in SYB. Of het nu gaat om vormgevers, beeldend kunstenaars, wetenschappers of schrijvers, ze werken intensief samen, waarna de werkperiode wordt afgesloten met een presentatie of korte expositie van het resultaat.

Likje verf

Een dag voor de jubileumviering heeft het kunsthuis een totaal ander aanzien. De ruimte is leeg, er hangt een verfgleur en er wordt druk gewerkt aan een lichtinstallatie. „Ter ere van het tienjarig bestaan hebben we onszelf getrakteerd op een verfbeurt en een nieuw lichtplan”, zegt Peters. Het geld hiervoor is een cadeautje van Stichting Sybren Hellinga, die het kunsthuis beheert. „Vanwege het symposium morgen moest het pand leeg worden gehaald. Een goed moment voor een likje verf.”

Zes sprekers zullen vandaag ingaan op belangrijke pijlers van Kunsthuis

Coördinator Maartje Peters voor kunsthuis SYB in hartje Beetsterzwaag. „We willen een dynamische kunstplek zijn, voor kunstenaars én de inwoners van Beetsterzwaag.” Foto: Marchje Andringa

SYB. De titel van de bijeenkomst, *Our House in the Middle of the Street*, refereert aan waar SYB voor staat: een kunsthuis dat zich letterlijk en figuurlijk profileert in het centrum van Beetsterzwaag. Die plek is belangrijk voor SYB. „De kunstenaars die hier verblijven zijn vaak onder de indruk van de plek, zo tussen de winkels en met een bushalte pal voor de deur. Ze laten zich geregeld door de omgeving inspireren. Tegelijkertijd zijn de omwonenden, doordat we middenin de winkelstraat zitten, nauw bij het kunsthuis betrokken.”

Sybren Hellinga

Kunsthuis SYB is tien jaar geleden ontstaan vanuit het gedachtegoed van galeriehouder Sybren Hellinga (1926-2000), naar wie het kunsthuis vernoemd is. In hetzelfde pand had hij een galerie en woning. Die schonk hij

zijn overlijden aan stichting SYB - die daartoe in het leven werd geroepen - met als doel dat in het pand iets met zijn ideeën gedaan zou worden.

Hellinga was een gepassioneerde kunstliefhebber die begon was met talentvolle, beginnende kunstenaars die verder keken dan de gangbare rechttoe-rechtaan-kunst en niet schuwden grenzen te overschrijden. Peters: „Prachtig vond hij hun lef en het resultaat daarvan. Tegelijkertijd raakte het hem dat ze hiervoor keihard moesten werken en het hoofd nauwelijks boven water konden houden. Daarom bood hij hen een podium. Zijn galerie was een plek voor, zoals hij het noemde, compromisloze kunst; kunst die verder gaat dan verkoopbare kunst als een schilderij boven de bank.”

Die visie heeft Kunsthuis SYB overgenomen. „Kunstenaars met een ori-

ginele visie krijgen hier de kans om in alle rust zes weken samen met andere kunstenaars te werken. Op een plek, ver van hun eigen atelier, worden ze geprikkeld en kunnen ze met een

Hoewel Engels hier doorgaans de voertaal is, blijft kunsthuis SYB typisch Fries

frisse blik met kunst aan de slag. Dat werkt ontzettend inspirerend voor hun carrière.” Kenmerkend voor Kunsthuis SYB is dat de werkperiode belangrijker is dan het eindresultaat. „We willen dat onze gasten hier geprikkeld wor-

den, onderzoek kunnen doen en zich kunnen ontwikkelen.”

De kunstenaars die bij Kunsthuis SYB te gast zijn, komen uit binnen- en buitenland. De Nederlandse komen overwegend uit de Randstad. Hoewel er maar weinig Friese kunstenaars te gast zijn en de voertaal meestal Engels is, blijft SYB typisch Fries, vindt Peters - zelf Groningse. „Authentiek en eigenzinnig, woorden die ook op Fryslân van toepassing zijn.” Veel kunstenaars laten zich bovendien inspireren door de omgeving en de dorpsbewoners.

Pas nog reconstrueerden kunstenaars Laurence Aëgter en Ronald van Tienhoven foto's van indianenstammen in Brazilië door inwoners van Beetsterzwaag als model te gebruiken en Beetsterzwaag als fotolocatie. „Hieraan hebben liefst veertig dorpsbewoners meegewerkt.” De Amerikaan Abner Preis betrok vorig jaar zo'n beetje het hele dorp bij zijn filmproject, van de fanfare, de brandweer en snackbareigenaar aan toe. Peters: „De inwoners van Beetsterzwaag verlenen altijd alle medewerking. Of het nu een strijplank is, de hulp van de brandweer of een stuk land van een boer, dankzij de dorpsbewoners komt het er altijd.”

Bezuinigingen

Werd het kunsthuis in de eerste jaren volledig gerund door vrijwilligers, sinds vijf jaar is er een bescheiden professionaliseringsslag gemaakt waarbij Maartje Peters als (deels) betaalde medewerker is aangesteld. De organisatie is nog altijd uiterst klein. Een team van vier tot zes vrijwilligers met elk hun eigen discipline en interesses stelt samen met Peters het programma samen. Deze formule is volgens de coördinator uniek. „Bij de meeste artist in residence-initiatieven zie je een artistiek leider die programmeert. Hier komt de agenda niet uit de koker van één persoon, maar doen we het met zijn allen. Dat werkt ontzettend goed.”

Vooruitblikken op nog eens tien jaar Kunsthuis SYB is bijna ondoenlijk, vindt Peters. Als het aan het huidige kabinet ligt, wordt er flink gesneden in cultuur. Ook Provincie Fryslân heeft aangekondigd flink te zullen bezuinigen. Daarmee is het voortbestaan van de provinciale subsidie en de subsidie van de Mondriaan Stichting onzeker. „Aankloppen bij andere fondsen heeft weinig zin; iedereen moet de hand op de knip doen. We zijn als kunstenaars-initiatief kwetsbaar, maar hebben wel een gouden formule in handen. Ik kan alleen maar hopen dat dit gezien wordt en dat we de komende tien jaar net zulke mooie projecten kunnen realiseren als de afgelopen tien jaar.”